

- **Educație și formare:** absolventă a Facultății de Drept, București; doctor în drept din anul 2005, teza de doctorat cu titlul „*Contractul de închiriere a suprafețelor locative*”, elaborată sub îndrumarea domnului prof. univ. dr. Ovidiu Ungureanu, susținută public în luna iunie 2005 și distinsă cu calificativul *cum laudae*.
- **Experiență profesională:** Cadru didactic (1998-prezent, preparator, asistent, lector, conferențiar universitar), în cadrul Facultății de Științe Economice și Drept a Universității din Pitești, disciplina principală Drept procesual civil; avocat Baroul Argeș (1998-2004), judecător la Judecătoria Pitești, Tribunalul Argeș, Curtea de Apel Pitești, secția a II a civilă, de contencios administrativ și fiscal (2004-prezent).
- **Activitate de cercetare științifică. Cărți:** peste 25 de lucrări ca autor sau co-autor, dintre care amintim: prof. univ. dr. Leș, Ioan (coord.), Durac, Gh., Ghiță, D., Hurubă, E., Speriusi-Vlad, A., Stoica, A., Tabacu, A., *Curs de drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2021; prof. univ. dr. Leș, Ioan (coord.), Bodoașcă, T., Circa, A., Hurubă, E., Lozneanu, V., *Tratat de drept procesual civil*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2020; *Drept procesual civil, Legislație internă și internațională, Doctrină și jurisprudență*, Ed. Universul Juridic, București, 2019; *Contractul de locațiune*, Ed. Universul Juridic, București, 2015. **Articole:** Peste 100 de articole în diverse reviste indexate în baze de date internaționale recunoscute.

Andreea Tabacu

Cooperare judiciară internațională în materie civilă

- Note de curs -

Universul Juridic
București
-2022-

Cuprins

CURS I	5
CAPITOLUL I. NOȚIUNI GENERALE, NORME, PRINCIPII, FORME	7
1. Prezentare.....	7
2. Noțiuni generale.....	9
2.1. Cooperarea judiciară în materie civilă.....	9
2.2. Cooperarea judiciară în materie penală.....	12
2.3. Dreptul internațional privat și dreptul privat intern.....	14
2.4. Dreptul internațional privat și dreptul internațional public.....	15
2.5. Dreptul internațional privat și dreptul comunitar/european.....	16
CURS II	19
3. Normele aplicabile în materia cooperării internaționale.....	21
3.1. Norme aplicabile în materie civilă	21
3.2. Norme aplicabile în materie penală.....	24
4. Principiile cooperării internaționale.....	25
4.1. Principii generale.....	25
4.2. Principii aplicabile în materie civilă.....	26
4.3. Principii aplicabile în materie penală	27
5. Aplicarea legii în spațiu și asupra persoanelor.....	30
6. Forme concrete ale cooperării judiciare în materie civilă. Prezentare.....	33
CURS III+CURS IV	35
CAPITOLUL II. COMUNICAREA DE ACTE JUDICIARE ȘI EXTRAJUDICIARE ÎN ȘI DIN STRĂINĂTATE	37

1. Prezentare.....	37
2. Comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare <u>în</u> străinătate.....	38
2.1. Generalități.....	38
2.2. Comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare <u>în</u> străinătate, în lipsa unei convenții bi- sau pluri-laterale între state.....	40
2.3. Comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare <u>în</u> străinătate între statele membre ale Uniunii Europene.....	43
2.3.1. Prezentare.....	43
2.3.2. Procedura comunicării actelor judiciare și extrajudiciare în străinătate între statele membre ale Uniunii Europene, în temeiul Regulamentului 1784/2020.....	47
2.4. Comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare <u>în</u> străinătate între statele ne-membre ale Uniunii Europene, dar care au aderat la Convenția de la Haga.....	59
CURS V	63
3. Comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare <u>din</u> străinătate.....	65
3.1. Comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare <u>din</u> străinătate în lipsa unei convenții bi- sau plurilaterale între state.....	65
3.2. Comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare <u>din</u> străinătate între statele membre ale Uniunii Europene.....	66
3.3. Comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare <u>din</u> străinătate între statele ne-membre ale Uniunii Europene, dar care au aderat la Convenția de la Haga.....	69
Spețe.....	70

Cuprins.....	167
CURS VI+CURS VII	77
CAPITOLUL III. OBTINEREA DE PROBE PRIN COMISII ROGATORII INTERNAȚIONALE.....	79
1. Prezentare.....	79
2. Comisia rogatorie către sau dintr-un stat care nu este membru al Uniunii Europene, dar care este membru al Convenției de la Haga din 1970.....	81
3. Comisia rogatorie către sau dintr-un stat membru al Uniunii Europene – Regulamentul nr. 1783/2020.....	86
CURS VIII	95
1. Admisibilitatea și administrarea probelor.....	97
2. Codul de procedură civilă.....	99
Spețe.....	101
CURS IX	105
CAPITOLUL IV. RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR STRĂINE.....	107
1. Noțiuni generale.....	107
2. Recunoașterea și executarea hotărârilor străine pronunțate în state care nu au încheiat convenții internaționale în materie.....	110
2.1. Recunoașterea.....	110
2.2. Exequatur.....	115
3. Recunoașterea și executarea hotărârilor străine pronunțate în state părți la convenții internaționale în materie.....	116

CURS X+CURS XI	119
4. Recunoașterea și executarea hotărârilor străine pronunțate în state membre ale Uniunii Europene.....	121
4.1. Prezentare și evoluția cadrului legislativ.....	121
4.2. Domeniul Regulamentului (UE) nr. 1215/2012.....	122
4.3. Recunoaștere și exequatur. Condiții și procedură	127
Spețe	136
CURS XII	139
CAPITOLUL V. TRANSMITEREA/OBTINEREA DE INFORMAȚII ASUPRA DREPTULUI STRĂIN	141
Speță	143
CAPITOLUL VI. ACCESUL LA JUSTIȚIE AL STRĂINULUI	144
1. Prezentare.....	144
2. Codul de procedură civilă	147
3. Convenția privind facilitarea accesului internațional la justiție – Haga, 25 octombrie 1980	149
4. Directiva Consiliului Uniunii Europene nr. 8 din 2003 cu privire la îmbunătățirea accesului la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind asistența judiciară acordată în astfel de litigii.....	150
Spețe	153
CONCLUZII	155
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	157

Librăria ta de carte de specialitate juridică, economică și business

Din 2008 suntem
alegerea lor...

TU?

Cursuri universitare • Tratamente • Monografii • Coduri • Legislație • Jurisprudență • Reviste de specialitate

www.ujmag.ro

Bd. Iuliu Maniu nr. 7, clădirea Cotroceni Business Center corp C,
sector 6, București (lângă AFI MALL)

021.312.22.21 | 0733.673.555 | comenzi@ujmag.ro

Capitolul I

Noțiuni generale, norme, principii, forme

1. Prezentare

Extinderea relațiilor interumane dincolo de granițele unui stat atrage necesitatea adoptării regulilor de drept prin care să se asigure facilitarea soluționării unor litigii, care intră sub incidența dreptului național al mai multor state.

În spațiul european, reglementarea libertății de circulație a persoanelor, a serviciilor, instituirea dreptului de stabilire au determinat o expansiune deosebită a raporturilor juridice legate între resortisanți din state membre diferite, rezolvarea eventualelor conflicte rezultate din acestea urmând să fie dedusă unor instanțe, care deși stabilite prin legătura mai strânsă cu litigiul, trebuie să întocmească acte procedurale prin intermediul omologilor din alte state membre.

În mod cert și cauzele judiciare care implică un element de extraneitate, fără a se afla însă în legătură cu spațiul european, necesită cooperarea între organele care fac aplicarea legii pentru raportul juridic respectiv și care, în lipsa unui instrument de valoare și forța unui act european, trebuie să beneficieze de posibilitatea de a solicita statelor membre implicate ajutorul în rezolvarea respectivei situații.

Cu atât mai dificilă se va dovedi a fi soluționarea unui litigiu, cu cât statele ai căror cetățeni, resortisanți sau pe teritoriile cărora domiciliază sau își au reședința părțile raportului juridic dedus judecății, nu au încheiat convenții bilaterale, nu au aderat la Convenții internaționale care reglementează domeniul asistenței judiciare sau nu sunt parte în cadrul unor organizații sau entități menite să asigure simplificarea și fluidizarea procedurilor între statele membre. În atare situații, procedurile se vor urma în temeiul

principiilor de drept internațional public¹, ținând seama de curtoazia internațională, de reciprocitate și de regulile proprii fiecărui stat, în ce privește reprezentarea la nivel internațional a acestora. Se va apela la procedura clasică, pe circuitul Ministerelor Afacerilor Externe ale statelor respective, care vor solicita autorității specifice din statul solicitat să îndeplinească un anumit act sau să răspundă cererii unei autorități străine omologe.

În situația în care între state s-a încheiat o convenție bilaterală sau acestea au aderat la convenții internaționale în domeniu, se va aplica respectiva convenție și procedurile acolo prevăzute.

Ca atare, a fost recunoscută cooperarea judiciară, care urmărește să asigure uniformitatea reglementărilor și procedurilor atât cu privire la recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în statele membre, cât și în legătură cu procedurile concrete, desfășurate într-un stat membru în raporturi procesuale cu element de extraneitate.

În cadrul comunităților europene tratatele constitutive au invitat la cooperare², iar dreptul comunitar derivat a dezvoltat regulile după care se asigură această cooperare. Spațiul european de libertate, securitate și justiție în care este asigurată libera circulația a persoanelor, ca obiectiv principal al Uniunii Europene, necesită o serie de măsuri în vederea cooperării judiciare. Au fost elaborate regulamente ale Consiliului European³, în scopul uniformizării reglementărilor din statele membre sub toate aspectele pe care le presupune cooperarea judiciară – *lato sensu*.

¹ Moca, Gh., Duțu, M., *Dreptul internațional public*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 124; Năstase, A., Auresecu, B., Jura, C., *Drept internațional public, Sinteze pentru examen*, ed. 5, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 92.

² Ștefan, T., *Introducere în dreptul comunitar*, INM, București, 2006, p. 287.

³ Onaca, V., Dominteanu, D., Burduf, I., Păncescu, F.G., *Ghid de cooperare judiciară internațională în materie civilă și comercială*, www.just.ro.

2. Noțiuni generale

2.1. Cooperarea judiciară în materie civilă

În interpretarea dispozițiilor Convențiilor internaționale încheiate de către state pentru simplificarea procedurilor de cooperare, s-a avut în vedere extinderea sensului noțiunilor de „civil” sau „comercial”, față de modul în care acestea au fost înțelese sau definite în dreptul statelor de inspirație romano-germanică. Nici semnificația extrem de largă a celor două noțiuni, specifică dreptului anglo-saxon⁴, nu poate fi primită integral, însă la nivel internațional⁵ s-a considerat că acestea trebuie să primească o interpretare oarecum independentă de dreptul statelor membre⁶, conturându-se într-o noțiune autonomă, care tinde să limiteze efectele teoriei dihotomiei dreptului.

Noțiunea cooperării judiciare, așa cum este înțeleasă în lumina dreptului primar, a tratatului, este cuprinzătoare, lăsând să se înțeleagă faptul că are în vedere atât dreptul procesual, cât și dreptul substanțial, unde convențiile internaționale nu au puterea de a unifica normele, deoarece fiecare popor are specificul său.

Cooperarea în materie civilă *lato sensu* are în vedere în special recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în statele membre⁷, pentru a se evita diversele formalități prevăzute de legea

⁴ Cu excluderea materiei penale, cererile se încadrează în sfera civilă.

⁵ În C-129/83 – *Siegfried Zelger c. Sebastiano Salintri*, cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare Oberlandesgericht München – Germania în aplicarea Convenției de la Bruxelles, art. 21 Curtea de Justiție de la Luxemburg a interpretat noțiunea de „civil” într-o manieră autonomă, distinctă de dreptul statelor membre. Curtea a reținut totodată deosebiri între sensurile noțiunilor juridice din reglementările statelor membre, care însă nu trebuie să afecteze drepturile participanților la procedură.

⁶ Curtea Europeană de Justiție a interpretat autonom noțiunea de consumator în C-269/95, *Francesco Benincasa c. Dentalkit SRL*, cerere de hotărâre preliminară Oberlandesgericht München – Germania, Convenției de la Bruxelles, în aplicarea Convenției de la Bruxelles.

⁷ Căpățînă, O., *Asistența judiciară internațională*, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 20.

internă a fiecărui stat, însă această noțiune reflectă și procedurile prealabile obținerii unei hotărâri judecătorești, atunci când în raportul juridic dedus judecării se regăsește un element de extraneitate. Ca atare, cooperarea judiciară urmărește să asigure uniformitatea atât cu privire la recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în străinătate (particular în statele membre⁸), cât și în legătură cu formele procedurale desfășurate într-un stat în raporturi procesuale cu element de extraneitate, ceea ce se încadrează în noțiunea de **asistență judiciară internațională**⁹. Aceasta din urmă are în vedere, potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 189/2003: comunicarea de acte judiciare și extrajudiciare în și din străinătate, obținerea de probe prin comisii rogatorii internaționale, transmiterea și obținerea de informații asupra dreptului străin. Într-o formă anterioară a Legii nr. 189/2003, aceasta se referea și la accesul la justiție al străinului, ca modalitate a asistenței judiciare¹⁰, care are în

⁸ Fostul art. 65 din Tratatul CE, actualul art. 81 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Versiune consolidată, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) nr. C 83 din 30 martie 2010, pp. 47-388.

„(1) Uniunea dezvoltă o cooperare judiciară în materie civilă cu incidență transfrontalieră, întemeiată pe principiul recunoașterii reciproce a deciziilor judiciare și extrajudiciare. Această cooperare poate include adoptarea unor măsuri de apropiere a actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre.

(2) În înțelesul alin. (1), Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, adoptă măsuri, în special atunci când acestea sunt necesare pentru buna funcționare a pieței interne, care urmăresc să asigure: (a) recunoașterea reciprocă între statele membre a deciziilor judiciare și extrajudiciare și executarea acestora; (b) comunicarea și notificarea transfrontalieră a actelor judiciare și extrajudiciare; (c) compatibilitatea normelor aplicabile în statele membre în materie de conflict de legi și de competență; (d) cooperarea în materie de obținere a probelor; (e) accesul efectiv la justiție; (f) eliminarea obstacolelor din calea bunei desfășurări a procedurilor civile, la nevoie prin favorizarea compatibilității normelor de procedură civilă aplicabile în statele membre; (g) dezvoltarea unor metode alternative de soluționare a litigiilor; (h) sprijinirea formării profesionale a magistraților și a personalului din justiție”.

⁹ Căpățînă, O., *Asistență judiciară internațională, op. cit.*, pp. 16-17.

¹⁰ Legea nr. 189 din 13 mai 2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I

continuare această natură, eliminarea sa din legea în discuție fiind determinată numai de necesitatea evitării dublei reglementări¹¹, în contextul adoptării O.U.G. nr. 51/2008¹² și a noului Cod de procedură civilă.

La nivel european trebuie recunoscută relevanța art. 81 din Tratatul pentru Funcționarea Uniunii Europene potrivit cu care **cooperarea în materie civilă** presupune atât recunoașterea reciprocă între statele membre a deciziilor judiciare și extrajudiciare și executarea acestora, cât și comunicarea și notificarea transfrontalieră a actelor judiciare și extrajudiciare, cooperarea în materie de obținere a probelor, cât și compatibilitatea normelor aplicabile în statele membre în materie de conflict de legi și de competență sau accesul efectiv la justiție.

Scopul reglementării cooperării judiciare între state este reprezentat nu doar de necesitatea de a soluționa litigiul asupra raportului juridic cu element de extraneitate, ci și acela de a preveni pronunțarea unor hotărâri împotriva respectivului stat, pentru încălcarea principiilor Convenției. În ipoteza în care procedurile de cooperare nu sunt reglementate cel puțin într-o convenție bilaterală sau dacă sunt încălcate normele elaborate de forurile internaționale sau supranaționale, la care statul membru și la Convenția Europeană a Drepturilor Omului este parte, este posibil ca aceasta să echivaleze cu încălcarea principiilor consacrate de Convenție¹³, cu consecința condamnării statului respectiv.

Raportul dintre cele două noțiuni: cooperare judiciară internațională și asistență judiciară internațională apare ca unul de la

(M. Of.) nr. 337 din 19 mai 2003, anterior modificării prin Legea nr. 61/2015, publicată în M. Of. nr. 229 din 3 aprilie 2015.

¹¹ Expunere de motive la Legea nr. 61/2015 <http://www.camera-deputatilor.ro/proiecte/2014/100/20/1/em175.pdf>, accesat la 22 iunie 2022.

¹² Publicată în M. Of. nr. 327 din 25 aprilie 2008.

¹³ Bîrsan, C., *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentarii pe articole*, vol. I, Drepturi și libertăți, Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 441, CEDO hotărârea din 5 octombrie 2000, *Maaouia c. Franței*, par. 36.

Bîrsan, C., *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentarii pe articole*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 457.

întreg-parte, prima având o sferă mai largă, incluzând pe lângă formele de asistență judiciară și recunoașterea reciprocă între state a deciziilor judiciare și extrajudiciare, executarea acestora, cât și compatibilitatea normelor aplicabile în materie de conflict de legi și de competență.

2.2. Cooperarea judiciară în materie penală

Ca și în materie civilă, Tratatul de funcționare a Uniunii Europene¹⁴ definește cooperarea judiciară în materie penală prin raportare la recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare în materie penală, dar enumeră și alte ipoteze care se încadrează în această noțiune, respectiv apropierea actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală cu dimensiune transfrontalieră și în domenii ale criminalității de o gravitate deosebită, cu dimensiune transfrontalieră¹⁵.

Potrivit legii interne¹⁶, cooperarea judiciară internațională în materie penală are în vedere ansamblul procedurilor de cooperare între autoritățile judiciare române și străine în ceea ce privește procedurile de: extrădare; predare în baza unui mandat european de arestare; transfer de proceduri în materie penală; recunoaștere și executare a hotărârilor; transferare a persoanelor condamnate; asistență judiciară în materie penală și alte forme de cooperare judiciară internațională în materie penală¹⁷.

¹⁴ Fostul art. 31 din Tratatul UE, actualul art. 82 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Versiune consolidată, publicat în JOUE nr. C-115 din 9 mai 2008, pp. 1-388.

¹⁵ Domenii ale criminalității sunt următoarele: terorismul, traficul de persoane și exploatarea sexuală a femeilor și a copiilor, traficul ilicit de droguri, traficul ilicit de arme, spălarea banilor, corupția, contrafacerea mijloacelor de plată, criminalitatea informatică și criminalitatea organizată.

¹⁶ Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, publicată în M. Of. nr. 594 din 1 iulie 2004.

¹⁷ Art. 1 din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală.

Față de materia civilă, în care Legea nr. 189 din 13 mai 2003 cuprinde chiar în titulatura sa noțiunea de „asistență judiciară internațională”, Legea nr. 302/2004 utilizează în titlu noțiunea de cooperarea judiciară internațională, din contextul reglementării rezultând că cele două noțiuni se află într-un raport de parte-întreg. Astfel, art. 1 din lege enumeră forme de cooperare judiciară internațională în materie penală, printre care și asistența judiciară iar art. 228 arată că asistența judiciară internațională cuprinde îndeosebi următoarele activități: a) comisiile rogatorii internaționale; b) audierile prin videoconferință; c) înfățișarea în statul solicitant a martorilor, experților și a persoanelor urmărite; d) notificarea actelor de procedură care se întocmesc ori se depun într-un proces penal; e) cazierul judiciar; f) alte forme de asistență judiciară.

Prin urmare, și în această materie asistența judiciară este o formă de cooperare judiciară, rezultând totodată faptul că asistența presupune activități concrete legate de derularea unei proceduri penale, în timp ce ideea de cooperare este mai largă. Și art. 1 din Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală¹⁸ relevă că asistența presupune formularea unei cereri având ca obiect orice procedură marcată de un element de extraneitate privitoare la o infracțiune¹⁹.

¹⁸ Legea nr. 236/9 decembrie 1998, pentru ratificarea Convenției europene de asistență judiciară în materie penală, adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959, și a Protocolului adițional la Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, adoptat la Strasbourg la 17 martie 1978, publicată în M. Of. nr. 492 din 21 decembrie 1998.

¹⁹ Art. 1 din Convenție – „Părțile se angajează să-și acorde reciproc, conform dispozițiilor prezentei convenții și în cele mai scurte termene, asistența judiciară cea mai amplă cu putință în orice procedură privitoare la infracțiuni a căror reprimare este, în momentul solicitării asistenței, de competența autorităților judiciare ale părții solicitante”.